

(68. 2.)

ANTWOORD VAN DE MINISTERS VAN LANDBOUW,
NIJVERHEID EN HANDEL, VAN JUSTITIE EN
VAN FINANCIËN OP DE NOTA VAN DE
HEEREN DE SAVORNIN LOHMAN EN
VAN IDSINGA (STUK N°. 1).

De ondergeteekenden waardeeren de gelegenheid, hun door de Nota geschonken, om hunne opvatting op het punt van de verplichte verzekering nader uiteen te zetten.

Een bevredigende beantwoording van de Nota wordt intuschen door tweemaal omstandigheid verzwaard. In de eerste plaats zal het betoog zich niet immer tot de *beide* ondertekenaars kunnen richten. De heeren DE SAVORNIN LOHMAN en VAN IDSINGA toch gaan samen in hun verzet tegen het door ondergeteekenden bevorderde wetsvoorstel, maar gaan *niet* samen in hun eindconclusie, en daardoor kan uiteraard hunne argumentatie niet in ieder opzicht dezelfde zijn. Terwijl de eerste ondertekenaar der Nota van oordeel is, dat sommige, voor gedwongen verzekering aangevoerde, gronden logisch zouden leiden tot zoodanige verzekering voor allen, of althans voor alle minder vermogenden, maar hij ook dan zich principieel tegen die verzekering zoude kanten, zou de heer VAN IDSINGA vrede kunnen hebben met een verplichte verzekering voor iederen burger, naar een bepaald, door hem aangeduid, stelsel. In de tweede plaats wordt op verschillende bladzijden van de Nota een bestrijding gevoerd van argumenten voor verplichte verzekering, door *anderen* dan de ondergeteekenden aangevoerd. Men zal niet verwachten, dat zij die laatstbedoelde argumenten zullen gaan opnemen en er rekenschap van gaan geven, in hoeverre en op welke gronden zij de stellingen van derden al dan niet voor hunne rekening zouden kunnen nemen. Maar het noodwendig gevolg is, dat de beantwoording op het eerste gezicht den indruk van onvolledigheid moet maken.

De Nota vangt aan met een onderzoek naar de gronden, voor verplichte verzekering aangevoerd; tracht, na die gronden onvoldoende te hebben bevonden, aan te geven, waarom de arbeiders niettemin voorstanders van zulk een verzekering zijn; en stelt ten slotte een eigen stelsel van hulpverlening op. De ondergeteekenden zullen zich bij die volgorde van de Nota zooveel mogelijk aansluiten, echter het eerste en grootste gedeelte niet op den voet kunnen volgen, juist omdat het een combinatie is van door derden geponeerde stellingen en van persoonlijke meeningen van de inzenders der Nota, door hen aan de hand van meer algemeene beginselen uiteengezet. Het schijnt het best tot het doel te leiden, wanneer de ondergeteekenden het door hen bij de voorbereiding van het wetsontwerp ingenomen standpunt op den voorgrond stellen, en daaruit argumenteeren. Vanzelf zullen zij dan de gelegenheid vinden, om de stellingen van de ondertekenaars der Nota te ontmoeten.

Het standpunt van de ondergeteekenden dan is het volgende: het is niet slechts voor den individueelen arbeider wenschelijk, maar ook uit een maatschappelijk oogpunt van overwegend belang, dat in het algemeen de arbeidsvoorwaarden van per-

sonen in loondienst op zóódanige wijze zijn geregeld, dat mede rekening is gehouden met hunne behoeften bij ziekte, invaliditeit, en ouderdom. Wil zoodanige regeling zijn gewaarborgd, dan moet op regelmatige en stelselmatige wijze een deel van het loon met het oog op die genoemde behoeften worden gereserveerd. Dit nu geschiedt, gelijk de ervaring heeft geleerd, het best in den vorm van verzekering. Die verzekering moet dan *gedwongen* zijn. Immers, hoe men moge denken over het bestaan van eene zedelijke verplichting van den arbeider, om in normale tijden voldoende voor dagen van ziekte, etc. op zijde te leggen — zeker is het, dat de werkmán, ook in gevallen waarin hij het, strikt genomen, misschien zou kunnen, slechts zelden tot zoodanig ter zijde leggen komt, met name wanneer het geldt toekomstige gebeurtenissen, wier intreden onzeker of wier tijd van intreden ver af is. Daaruit mag, naar de ondergeteekenden meenen, niet worden afgeleid, dat de arbeider niet voor verzekering voelt, noch ook mag hem op grond daarvan een afkeurenswaardige zorgeloosheid worden verweten. Voor hem, die van een vast en zeer beperkt inkomen met zijn gezin moet leven, zijn er te veel behoeften van den dag, dan dat hij er anders dan bij uitzondering uit eigen vrij initiatief toe zou komen, om voor vór afgelegene doeleinden — invaliditeit en ouderdom — regelmatig geld weg te leggen. Hierop werd volkomen terecht de nadruk gelegd in de Toelichting tot het ontwerp KUYPER, waar deze zeide dat sparen in het algemeen hier niet kan helpen „want tijdelijke behoefte stuit telkens het sparen en de nood door invaliditeit treedt in, lang eer er voor genoegzaam sparen tijd was; ook worden spaarpenningen bij ernstige verlegenheid van het oogenblik onvermijdelijk aangesproken.” Het is dan ook slechts in theorie waar, dat de arbeiders als regel zich thans reeds, zonder wettelijke tusschenkomst, tegen de gevolgen van ouderdom en invaliditeit kunnen verzekeren. Practisch wordt zulk een verzekering op dit oogenblik door de betrokkenen als een onmogelijkheid gevoeld, waaruit slechts een wettelijke regeling hetzij van Staatspensionneering¹⁾ hetzij van verplichte verzekering hen zal kunnen redden. De aandacht worde er dan ook op gevestigd, dat de naastbetrokkenen zelve, de arbeiders, schoon zij op vele punten tegen de voorgestelde uitwerking van het beginsel bezwaar maken, tegen het principe zelf van verplichte verzekering geen bedenking opperen. In de Nota wordt daarvan trouwens eene verklaring gegeven. Gewezen wordt op de overgangsbepaling, die mede een ouderdomspensioen verzekert aan personen, die niet of niet voldoende hebben bijgedragen. De ondergeteekenden zullen gelegenheid hebben, hierop terug te komen. Thans moge hun alleen de opmerking vergund zijn, dat men, door zoodanige wervende kracht aan dien overgangmaatregel toe te kennen, toch wel een overmatig solidariteitsgevoel in de arbeidersklasse onderstelt. Immers, in dezen gedachtengang zouden de jongeren de, door hen zelf niet gewenschte, verplichte verzekering aanvaarden, omdat zij voor de ouderen voordeelig is. In de tweede plaats zoekt men een verklaring in de loonsverhooging, die naar het oordeel van den arbeider na het invoeren der verplichte verzekering zou moeten intreden, en de premie geheel op anderen zou doen drukken. Ook op dit punt zal hieronder worden ingegaan, ten betooge dat op een automatische, algemeen intredende, loonsverhooging in verband met de premie zeker niet zoodanige waarschijnlijkheid bestaat, dat hij, die zich louter door de verwachting op die verhooging liet bekeeren tot verplichte verzekering, niet zou moeten worden gezegd, op zéér los zand te hebben gebouwd. Ten slotte meenen de stellers van de Nota, dat de verplichte verzekering dáárom vele arbeiders aantrekt, wijl het hun een middel schijnt om den invloed van de sociaal-

¹⁾ Over dezen vorm van ouderdomsverzorging moge hier verder worden gezweven. Hij is in de Nota slechts ter loops ter sprake gebracht en heeft niet de instemming van de stellers der Nota. Eene verdediging van het gekozen stelsel tegenover eene regeling van Staatspensionneering heeft in deze beantwoording dus niet een plaats te vinden.

democraten en hunne leerstellingen te versterken. Maar, zouden de ondergeteekenden geneigd zijn te vragen, zou dat motief dan ook gelden voor de arbeiders, die behooren tot de Protestantsch-Christelijke en Rooms-Katholieke arbeidersgroepen, die zeker niet minder beslist hun instemming met verplichte (wettelijke) verzekering hebben betuigd? Neen, veeleer is het bij de betrokkenen juist het gevoel, dat eene betere voorziening tegen de gevolgen van ziekte, van invaliditeit, van ouderdom noodig is en dat anderzijds van het vrije initiatief van hen zelve, door de oeconomische omstandigheden weinig of niets terecht kan komen, dat hen over bezwaren doet heenstappen en hen instemming doet betuigen met verplichte verzekering. In zoóverre als zij is ontsproten uit gemeenschappelijke belangen, immers gemeenschappelijke behoeften, kan de verplichte verzekering wel degelijk worden gezegd, ontsprongen te zijn aan de saamenhoorigheid, de feitelijke solidariteit, der arbeidersklasse. Of zij, eenmaal ingevoerd, het solidariteitsgevoel onder de arbeiders zal aanwakkeren, is uitteraard thans niet te zeggen. De stellers van de Nota ontkennen het, de ondergeteekenden zouden een betere verwachting durven koesteren, als zij denken aan het vele werk, dat in en voor de verzekering door arbeiders uit verschillende kring gezamenlijk ter wille van een gemeenschappelijk doel zal moeten worden verricht. —

Schijnt dus een stelsel van verplicht ter zijde leggen van een deel van het loon noodzakelijk, wil men bij invaliditeit en ouderdom komen tot eene voorziening, die niet eenvoudig steunt op vrijwillige giften van derden — het bij de wet opleggen van zoodanige verplichting achten de ondergeteekenden (en zij zouden hier willen herinneren aan hetgeen is gezegd in het algemeene deel van de Toelichting op het ontwerp-Ziekte-wet) gerechtvaardigd op grond van het groote maatschappelijk belang, dat bij zoodanige voorziening betrokken is. Bestaat zij niet, dan blijft voor de meerderheid der gevallen niet anders over dan hulp van buiten, hetzij in den vorm van ondersteuning door bloedverwanten, hetzij in dien van bedeeeling door eenige instelling van liefdadigheid. M. a. w. dan blijft in den regel niet over dan een vorm van voorziening, die de nadeelen heeft van onzeker te zijn en den betrokkene afhankelijk te maken van anderer gunst. Het behoeft weinig betoog, dat dit neerdrukkend moet werken op den arbeidersstand zoowel als op zijne individueele leden. Men vraagt zich af, of die toestand behoorlijk is, of het billijk is dat hij die zich geheel aan den arbeid gaf, ten slotte, als hij niet meer werken kan, van anderer gunst en goe'deheid afhankelijk wordt. Het stellen van die vraag staat gelijk met het beantwoorden er van. Maar dan moet ook worden gezocht naar een middel, dat in staat is om aan die afhankelijkheid eene beperking aan te leggen. De verplichte verzekering is elders gebleken zulk een middel te zijn. Het schijnt plicht, van die wetenschap gebruik te maken.

Of zoude, gelijk op eene plaats van de Nota wordt ondersteld, de verzekering niet de strekking hebben om de armenlasten te beperken, m. a. w. zou de afhankelijkheid van derden in gelijke mate blijven bestaan na invoering der verplichte verzekering? Het is niet aannemelijk. Wanneer men bedenkt hoeveel geldelijke behoeften juist bij ziekte, ouderdom, en invaliditeit uit een andere bron dan eigen arbeidskracht moeten worden gedekt en in welke mate daarvoor thans de liefdadigheid moet inspringen terwijl in den vervolge dekking uit de verzekering zal kunnen worden gevonden, schijnt het niet mogelijk tot een andere conclusie te komen dan deze, dat de behoefte aan onderstand bij de verzekerden aanzienlijk moet dalen. Dat, b.v. in Duitschland, gedurende den loop der verzekering de totaal-cijfers der bedeeeling niettemin geen daling vertoonen, behoeft nog niet in zich te sluiten, dat die conclusie onjuist zou zijn. Een gelijkblijvend, of zelfs een gestegen, totaal zou het gevolg kunnen zijn van een verhooging van het bedrag der uitgekeerde giften, van meerdere uitgaven voor personen, die buiten de verzekering vallen, van verandering in het bedeeelend orgaan, waardoor het werkelijk gegeven bedrag meer volledig in de opgaven wordt weergegeven. Wat

dit laatste betreft, denke men b.v. aan den grooten invloed dien het op de cijfers zal uitoefenen, wanneer in een land overwegend door particulieren, buiten vereenigingen om, liefdadigheid wordt geoeffend. Bovendien, vermeerdering van uitgaven zal vaak samenhangen, niet met vermeerdering van behoefte, maar met verhooging van het besef, dat in de nooden der hulpbehoevenden meer doeltreffend moet worden voorzien. Er bestaat geen vaste verhouding tusschen kosten van armenzorg en bestaanden nood. Evenmin schijnt het te aanvaarden, wanneer de Nota de betaling van de helft der premie door den patroon toch ook een gift, een vorm van bedeeeling, noemt. Niet op hem, die de premie stort, maar op hem te wiens laste zij blijft, komt het aan. Maar al zou in een bepaald geval, door feitelijke loonsverhoging, de volle premie door den werkgever worden gedragen, dan zou dit toch niet anders beteekenen dan dat het in dat geval billijk en oeconomisch uitvoerbaar werd geacht, dat het loon werd vermeerderd met een bedrag, waaruit voor den ouden dag etc. kon worden gezorgd. Met bedeeeling heeft dat toch inderdaad niets gemeen.

Uit het voorgaande moge zijn gebleken, dat de verplichte verzekering in den gedachtengang van de ondergeteekenden niet is bedoeld en niet wordt verdedigd:

als directe geldelijke steun van den Staat, in den vorm van ontheffing van armenzorg. Opgemerkt zou trouwens kunnen worden, dat de Staat zelf ten onzent slechts weinig geldelijke verplichtingen ter zake van directe armenzorg op zich neemt, zeker niet meer dan de $8\frac{1}{2}$ millioen per jaar, die de Staat volgens het voorstel in het overgangstijdperk voor de invaliditeits- en ouderdomsverzekering zal bijpassen. Hoe dit echter zij — de geheele verdediging van de verzekering als middel tot financieele ontheffing van den Staat gaat buiten het standpunt van de ondergeteekenden om, wat hen ook ontslaat van de verplichting om de juistheid te toetsen van de gevolgtrekkingen, uit genoemden, door hen niet aanvaarden, grondslag in de Nota gemaakt;

als realisatie van een zedelijke verplichting, die voor den individueele arbeider zou bestaan, om in gezonde dagen voldoende voor tijden van ziekte, invaliditeit en ouderdom op zij te leggen. In hoever het bestaan van zulk een moreele verplichting in het algemeen kan worden aangenomen; in hoever, gesteld men antwoordt bevestigend, in individueele gevallen (b.v. dat, op blz. 2/3 der Nota geschetst) op die algemeene verplichting een uitzondering zou moeten worden aanvaard; en in hoever eindelijk zulk een moreele plicht in een wettelijken zou behooren te worden omgezet — dat alles moge in het midden blijven. Want het bestaan van een zedelijke verplichting is door den ondergeteekenden nimmer tot basis van hunne redeneering gemaakt;

als een stuk bedrijfsorganisatie, ten einde den, min of meer verloren geganen, natuurlijke samenhang tusschen patroons en arbeiders langs wettelijken weg weer te herstellen. Met het constateeren van de afwezigheid van elke bedoeling in deze richting zouden de ondergeteekenden van dit punt kunnen afstappen, ware het niet, dat in het betoog op blz. 7 van de Nota de meening wordt uitgesproken, dat juist door de verplichte verzekering aan het gevoel van saamenhoorigheid van patroons en arbeiders afbreuk zal worden gedaan. De ondergeteekenden deelen deze meening in geen deele. In de eerste plaats bestaat op het gebied van ouderdoms- en invaliditeitsverzorging ten onzent zoó weinig, dat hier van een, schadelijke, vernietiging van het bestaande eigenlijk geen sprake kan zijn, terwijl, wat de ziekteverzekering betreft, door de bijzondere kassen de regeling der uitkeering goeddeels in handen van de in engeren kring vereenigden kan blijven en het ziekenfondswezen, behoudens eenige wettelijke eischen voor een goed beheer etc., geheel in handen der betrokkenen is gelaten. Maar verder zal ongetwijfeld juist de gezamenlijke werkzaamheid voor de verzekering, door vertegenwoordigers van twee groepen: patroons en arbeiders, die elkander tot nog toe in vele gevallen vreemd bleven, er bij uitstek toe bijdragen, om voor elkanders belangen begrip en voor elkanders motieven

waardeering te doen ontstaan, waardoor niet dan in de richting van onderlinge toenadering kan worden gewerkt. —

In de Memorie van Toelichting tot het ontwerp-Ziektewet had de eerst ondergeteekende nog gewezen op een tweetal omstandigheden, die naar zijne meening juist bij de tegenwoordige verhoudingen een verplichte verzekering meer urgent maken: de geringer geworden bestaanszekerheid, als gevolg van een fijner vertakt en gevoeliger reageerend, productiesysteem; en de lossier geworden persoonlijke band van den individueelen arbeider met den individueelen patroon. In de Nota wordt nu betwijfeld, of de bestaansonzekerheid wel grooter en de band wel lossier is, dan vroeger. De ondergeteekenden meenden, dat aan de juistheid van beide stellingen eigenlijk niet getwijfeld werd en dat inderdaad de destijds kortelijk aangegeven eigenaardigheden van het huidige productieproces ook de beide genoemde gevolgen moeten teweegbrengen. Hoe dit echter zij — een bepaald bewijs in dezen, dat alleen op grond van historische onderzoekingen zou kunnen worden geleverd, schijnt te minder noodig, waar de beide argumenten geen andere strekking hadden dan om te betoogen dat een wettelijke regeling thans nog meer dan vroeger urgent is. Deelt men die meening niet, dan blijft de eigenlijke grond voor verzekering volkomen intact; alleen acht men dan de urgentie van den maatregel thans niet grooter dan zij vroeger was.

Een tweetal bedenkingen echter vallen in dit verband nog te weerleggen: dat het voornaamste slachtoffer der onzekerheid: de werkman, die voortdurend *geen* werk vond, geen rente krijgt; en dat ook anderen, bijv. kleine ondernemers, bestaansonzekerheid hebben en toch niet worden geholpen. Wat het eerste betreft, moge worden opgemerkt dat inderdaad de man, die bijna nimmer werk vindt, voor of door wien dus bijna nimmer premie kan worden betaald, allicht den vereischten wachttijd niet zal kunnen vervullen en dan geen aanspraak op een rente zal kunnen maken. Maar de verzekering geldt toch alléén voor personen, die in normale tijden zelf als regel hun brood hebben kunnen verdienen en door ziekte, invaliditeit, ouderdom, daarin te eeniger tijd blijvend of tijdelijk belemmerd worden. Daarentegen is er geen reden om voor hen, die nagenoeg nimmer werk kunnen vinden en derhalve ook in normale tijden een beroep moeten doen op steun van anderen, bij abnormale omstandigheden een anderen weg in het leven te roepen. Juist voor lieden, als hier in de Nota aangeduid, is de armenzorg bij uitnemendheid aangewezen. Zij zijn ook geen slachtoffer van de bestaansonzekerheid, die uit het productieproces voortvloeit, waaraan zij nagenoeg nimmer deelnemen, maar eenvoudig slachtoffer van hun minderwaardigheid in lichamelijk of geestelijk opzicht, die hen belet, met hun standgenooten behoorlijk mee te komen. Het tweede punt betreft de niet-verzekering van kleine ondernemers en dergelijke, schoon ook zij bestaansonzekerheid hebben. Dit punt hangt samen met de vraag, die aanstonds zal worden behandeld, of niet de verzekering tot andere kringen dan loonarbeiders moet worden uitgebreid. Te dezer plaatse moge worden volstaan met er aan te herinneren, dat de bestaansonzekerheid van den arbeider niet als de eigenlijke *grond* voor zijn verzekering werd aangevoerd, terwijl anderzijds die onzekerheid juist bij den arbeider een geheel ander karakter draagt dan bij den kleinen ondernemer, doordat zij bij den eersten niet, bij den tweeden wel wordt gecompenseerd door de tegenoverstaande kans op extra-voordeelen uit de bedrijfswerkzaamheid. —

Leidt nu het boven ingenomen standpunt echter niet tot:

a. verplichte verzekering van ieder, of althans van ieder die behoort tot kringen, welke on- of minvermogen plegen te zijn;

b. dwingend ingrijpen van den wetgever, ook in de regeling van het *bedrag* van het loon?

Naar het oordeel van de ondergeteekenden moeten beide vragen ontkennend worden beantwoord. In de eerste plaats

moge worden herinnerd, dat de taak des wetgevers niet daarmede schijnt uitgeput, dat hij uit bepaalde, door hem als juist erkende, stellingen de logische gevolgtrekkingen maakt en die in de wet neerlegt. Zeer wel zou het kunnen zijn, dat bijv. praktische gronden tot buitensluiting van niet-arbeiders zouden moeten leiden, ook al zou hunne opening logisch uit het algemeene standpunt van den wetgever voortvloeien. Maar dit laatste schijnt in dezen juist *niet* het geval. Het in het bovenstaande ingenomen standpunt is dit — het moge hier worden herinnerd — dat de arbeidsvoorwaarden van personen in loondienst zóó moeten worden geregeld, dat men zeker kan zijn, in het loon ook in tijden van ziekte, invaliditeit en ouderdom dekking van levensbehoefte te kunnen vinden. Maar dat geldt alleen voor de *arbeiders*. Immers, de werkmansstand verschilt juist daarin van iedere andere klasse van de bevolking (behalve wellicht de ambtenaren, voor wie dan ook bepalingen omtrent pensioen plegen te bestaan) dat hij zich ook in tijden waarin niet of niet meer kan worden gearbeitet, louter op hetgeen hij aan loon heeft verdiend, ziet aangewezen. Niet slechts het arbeidsproduct, maar de gansche productieve kracht van den arbeider wordt door hem aan anderen afgestaan, die te beslissen hebben, op welke wijze die kracht zal worden aangewend. Ook van de meest nuttige en voor den ondernemer meest rendabele besteding van zijn arbeidskracht zal de arbeider de vruchten alléén kunnen plukken in den vorm van hooger loon. M. a. w. de arbeider zal, in tegenstelling met andere maatschappelijke klassen, als regel uit eigen werkzaamheid nimmer op iets anders kunnen rekenen dan op een, hooger of lager, loon, dat in de behoeften van zijn *gansche* leven moet voorzien. Bedenkt men daarbij, dat de arbeider slechts in zéér weinige gevallen eenig kapitaal bezit en dat hij in overwegende mate op zijn *physische* kracht is aangewezen, zoodat hij bij het tijdelijk of voortdurend ontbreken daarvan door ziekte, invaliditeit of ouderdom, meer dan iemand anders buiten staat tot werken pleegt te zijn, dan schijnt een wijze van loonregeling, die met ziekte, invaliditeit en ouderdom rekening houdt, voor hem, in tegenstelling tot andere maatschappelijke groepen, noodzakelijk.

Natuurlijk wil dit niet zeggen, dat niet wel eens individueele arbeiders naar dezen gedachtengang buiten de verzekering zouden moeten vallen, evenmin als het uitgesloten is, dat individueele kleine ondernemers, die, practisch, eigenlijk arbeiders zijn (men denke bijv. aan vele *Hausindustriellen*), eigenlijk mede onder de verzekering zouden behooren te worden gebracht. Maar de wetgever heeft in dezen, als in zoovele andere gevallen — bijv. bij de regeling van het kiesrecht — te rekenen niet met individuen, maar met groepen. De ondergeteekende vraagt zich af, of deze tegenstelling in de Nota niet hier en daar uit het oog is verloren. Zoo, waar de mogelijkheid dat een vermogende later armlastig wordt, op één lijn wordt gesteld met de mogelijkheid, dat bepaalde arbeiders niet oud of invalide zullen worden; waar het, trouwens ook door ondergeteekenden allerminst verdedigde, omzetten van een zedelijken in een wettelijken plicht wordt bestreden met het betoog, dat er in bepaalde, individueele gevallen geen moreele verplichting bestaat; waar de stelling „dat de industrie voor het levensonderhoud moet waken van hen, wier diensten zij benut”, wordt aangevochten op grond dat een individueele werkgever niet voor de invaliden in zijn dienst zou behoeven en zou vermogen op te komen; waar het karakter van *verzekering* wordt ontkend, op grond dat geen rekening wordt gehouden met het individueele risico der personen, die tot de verplicht verzekerde groepen behooren; enz. En nu is het den ondergeteekenden niet onbekend, dat met name de tweede ondergeteekenaar van de Nota het erkennen van, en rekening houden met, bepaalde groepen in de maatschappij, bijv. de arbeiders, een absurditeit acht, die thuis behoort in de Middeneeuwen, maar het schijnt hun in alle bescheidenheid toe, dat zoodanige opvatting eenvoudig de bestaande maatschappelijke *feiten* miskent.

Schijnt den ondergeteekenden dan eene uitbreiding van de

verplichte verzekering tot niet-arbeiders *niet* geboden — evenmin vloeit naar hunne meening uit het feit, dat de wetgever zich met de bestemming van een zeker, gering, deel van het loon inlaat, voort, dat hij zich mede met het bedrag van het loon zou moeten bemoeien, m. a. w. een minimumloon voor de arbeidersbevolking zou moeten vaststellen. De praktijk bewijst trouwens, dat het een volstrekt niet noodwendig met het ander samengaat: in Duitschland, waar men met het denkbeeld van verplichte verzekering volkomen vertrouwd is, is men afkeerig van het bepalen van een minimum-loon. En nu kan men zeker van gevoelen verschillen over de vraag, of niet *op speciale gronden* in de toekomst voor enkele arbeidersgroepen ook op laatstbedoeld gebied zal moeten worden ingegrepen. Hetgeen de laatste jaren o. a. omtrent de huisindustrie hebben aan het licht gebracht, maakt het plicht om bij het doen van voorspellingen op dit punt voorzichtigheid te betrachten. Maar wat onbetwistbaar schijnt, is, dat het dan toch alleen zou gaan om enkele, in bijzondere omstandigheden verkeerende, arbeidersgroepen, *niet* om de arbeidersbevolking. Het bepalen van een wettelijk minimumloon voor deze laatste zou oeconomische gevolgen hebben, die niemand vooraf zou kunnen vaststellen. Tegen zulk eene bepaling zouden inderdaad, ook naar het gevoelen van de ondergeteekenden, de bezwaren bestaan, waarop de Nota wijst. Te dezen aanzien moge worden verwezen naar hetgeen werd opgemerkt in § 2 van de Memorie van Antwoord op de ontwerp Stuwadoorswet, en met name naar hetgeen voorkomt in het slot van die paragraaf. Maar de geopperde bezwaren tegen een algemeen wettelijk minimum-loon kunnen niet worden aangevoerd tegen het aangeboden ontwerp, dat zich met het loonbedrag niet bezig houdt, maar slechts omtrent de arbeidsvoorwaarden een voorschrift geeft van anderen aard. Moet nu ook dit laatste buiten de sfeer van den wetgever gelegen worden geacht, omdat hij aldus zou betreden een terrein, dat in onze maatschappelijke ordening aan het vrije verkeer wordt overgelaten? De ondergeteekenden meenen van niet. Veeleer zijn zij van oordeel, dat op dit punt de wetgever hetzelfde standpunt mag innemen en bij het ontwerp inneemt, dat hij ook heeft ingenomen bij de jongste wettelijke regeling van het arbeidscontract en in het algemeen bij het vaststellen van maatregelen van arbeidsbescherming: dat hij in zijne regeling tot uiting doet komen, dat *in het algemeen* wel de organisatie van de arbeidsvoorwaarden aan het vrije maatschappelijk verkeer wordt toevertrouwd, maar dat dit niet buitensluit een verbod van den wetgever, om die organisatie op bepaalde punten zóó of zóó te doen zijn, of een bevel zijnerzijds, om haar op die punten op een bepaalde, door hem noodig geachte, wijze te regelen. Het motief voor zoodanig ingrijpen, en tevens de rechtvaardiging, moet dan hierin worden gezocht, dat met de regeling der arbeidsvoorwaarden het materieel welzijn, en daarmee de voorwaarde tot geestelijke en stoffelijke ontwikkeling, van een groote klasse der maatschappij is gemoed

Ten slotte nog een vraag, die in de Nota mede wordt behandeld: zal de verplichte verzekering niet te zwaar drukken op de industrie? Klaarblijkelijk gaan de stellers van de Nota uit van de opvatting, dat de *geheele* premie ten slotte zal worden gedragen door de industrie, wijl de arbeiders hun helft niet zullen kunnen betalen; de zwakkere industrieën zullen door die vermeerdering van lasten ten onder gaan, en daardoor zal de werkloosheid worden vermeerderd. De ondergeteekenden zouden geneigd zijn te vragen, of juist deze laatste onderstelling het niet minder waarschijnlijk maakt, dat de practijk zal zijn, als in de Nota geschetst. Wanneer inderdaad door een algemeene loonsverhooging als gevolg van de premie een eenigszins omvangrijke werkloosheid optrad, zou dit toch ongetwijfeld weer een *loondrukkenden* invloed hebben. De zaak zal in werkelijkheid dan ook niet zoo eenvoudig, men zou bijna zeggen: automatisch, loopen als in de Nota wordt ondersteld. Op den voorgrond sta, dat het niet overwegend is, wie de premie *betaalt*, maar wél wie ze *draagt*. Hieromtrent moge worden verwezen naar bladz. 48/9 van het

Verslag inzake de ontworpen Ziekteverzekering. Maar of de premie ten slotte zal worden gedragen door ondernemer, arbeider of consument, hangt van een ingewikkeld samenstel van factoren af — de tegenwoordige winstmarge; de mogelijkheid om de productiekosten in te krimpen, den verkoopprijs te verhoogen, den afzet beter te organiseeren; de onderlinge concurrentie in het bedrijf; de feitelijke machtsverhoudingen van ondernemers en arbeiders, etc. — dat van te voren niet is te overzien en welks uitslag nimmer *in het algemeen* is te bepalen. In het eene geval zal afwenteling mogelijk blijken, hetzij op de werkgevers hetzij op de consumenten, in het andere zal werkgever en arbeider ieder zijn helft blijven dragen, in een derde groep gevallen zal wellicht de geheele premie ten laste komen van de arbeiders. Daarom kan men nóch zeggen, dat „de industrie” met de volle premie wordt belast, nóch dat de consumenten het gelag zullen betalen en dat het dus eenvoudiger zou zijn, hen direct in den vorm van belasting de premie te doen opbrengen. Bovendien trouwens dekken de begrippen: „consumenten” en „belastingbetalers” elkander volstrekt niet; men denke b. v. maar aan de export-industrieën.

In zóóver is het intusschen onbetwistbaar, dat het hier een belang geldt van „de industrie” (daaronder thans begrepen de ondernemers en de arbeiders gezamenlijk), als het, gelijk in het bovenstaande is betoogd, een bepaald voorschrift op het punt van één der arbeidsvoorwaarden, n.l. van het in het productieproces betaalde loon betreft. Daaruit volgt, dat het niet logisch is, anderen, b. v. den Staat (anders dan voor de kosten van den overgangstijd) in de verzekering rechtstreeks financieel te betrekken. Trouwens, het betalen van de verzekering *uit belasting* wordt in de Nota ook voornamelijk bepleit in den gedachtengang, dat de verzekering aan *allen*, ook niet-arbeiders, ten goede zal komen.

In verband met de vraag, hoe het komt dat in arbeiderskringen naar de totstandkoming van het ontwerp wordt verlangd, niettegenstaande de bezwaren, in de Nota ontwikkeld, wordt een bijzondere beschouwing gewijd aan de overgangsbepalingen. Volgens die bepalingen zullen, bij wijze van overgangsmatregel, renten kunnen worden genoten door personen, die daarvoor niet of niet genoegzaam bijdroegen. Voorzoo veel recht op rente ontstaat zonder eenige voorafgegane premiebetaling, merkt de Nota terecht op, dat dit feitelijk geen verzekering is. Die opmerking kan echter geen betrekking hebben op een rente, waarvoor *niet voldoende* werd gestort; hier kan alleen sprake zijn van een verzekering tegen een te lage premie.

Nu zou — theoretisch — een ontwerp denkbaar zijn, waarin geen overgangsmatregelen voorkwamen, m. a. w. een ontwerp, dat slechts een rente verzekerde, geheel in verhouding tot de door of voor den betrokkene gestorte premien. Maar ook alleen theoretisch denkbaar. Want practisch zou een dergelijke regeling te weinig wortelen in de wenschen van het volk, dan dat hare aanneming door de wetgevende macht ook maar eenigermate waarschijnlijk zoude zijn. De regeling toch — om alleen bij de ouderdomsvoorziening te blijven — zou hierop neerkomen, dat personen, bij het in werking treden van de wet 70 jaren oud, *geen* rente zouden krijgen; dat lieden, die niet den wachttijd van 1248 weken hadden vervuld, eveneens nimmer recht op ouderdomsrente zouden hebben, wat de feitelijke uitsluiting zou beteekenen van verreweg de meesten, die bij de invoering van de wet 50 à 60 jaar waren; en eindelijk, dat personen, die wél den wachttijd konden vervullen maar, in verband met het tijdstip van invoering der wet, eerst op lateren leeftijd dan 16 jaar konden beginnen te storten, met een lagere rente of met een hoogere premie genoeg zouden moeten nemen — tenzij men hen, op grond van hun bijzondere omstandigheden, buiten de verplichte verzekering wilde stellen. Dat dit laatste een overwegende belemmering zoude vormen voor het welslagen van zulk een verzekering, behoeft wel geen betoog, en evenmin, dat het heffen van een hoogere premie (in verhouding tot den leeftijd bij

den aanvang der verzekering) zoowel als het toekennen van een lagere rente (in verhouding tot den leeftijd bij den aanvang der verzekering) aan de personen van den overgangstijd onoverkomelijke bezwaren zouden hebben, het eerste wijl het op die personen te zware lasten zou leggen en hun het vinden van werk zou verzwaren, het tweede, wijl een rente, geheel evenredig aan de stortingen, in vele gevallen slechts een uiterst geringe som zou bedragen.

Wil men een practisch bruikbare verzekeringswet invoeren, dan zal men dus bijzondere maatregelen moeten nemen voor den overgangstoestand, en er in moeten berusten, dat voor dien overgang ook door derden in de verzekering wordt bijgedragen. Die bijdrage, in verband met de andere overgangsbepalingen, strekt dan in het bijzonder, om de invoering der verzekering practisch mogelijk te maken. In zóóverre zijn zij dus in het *openbaar* belang. Op dien grond mag ook de Staat de kosten van den overgang op zich nemen — waarbij, ter voorkoming van misverstand, moge worden opgemerkt dat die kosten, teneinde niet te zwaar te drukken, wel over 75 jaren worden verdeeld, maar voor verreweg het grootste deel feitelijk slechts aan een veel korter termijn dan 75 jaren ten goede komen. Wil men het bijpassen van hetgeen voor den overgangstoestand niet uit de premiën kan worden gedekt, nu „bedeeling” noemen — trouwens, de *blijvende* subsidie van den Staat aan een vrijwillige verzekering verdient dien naam dan met nog meer recht — het is den ondergeteekenden wél, mits men dan maar het bijzonder karakter van deze „bedeeling” niet uit het oog verliest: dat zij strekt om een door den wetgever noodig geachte regeling uitvoerbaar te maken.

Door de onderteekenaars van de Nota wordt nog tegen de regeling van de artikelen 357/8 bezwaar gemaakt, wijl volgens die artikelen de uitkeering zou worden onthouden aan hen, die haar het meest noodig hebben, nl. „aan hen, die niet kunnen aantoonen dat zij, ware de wet vroeger ingevoerd, tien jaren verzekeringsplichtig zouden zijn geweest, m. a. w. loon zouden hebben genoten.” De ondergeteekenden zouden willen opmerken, dat aldus de bepaling van genoemde artikelen niet geheel juist schijnt weergegeven. Immers zal een recht op rente ingevolge de artikelen 357/8 reeds kunnen ontstaan voor hen, die aantoonen dat zij in de laatste 10 jaren 260 weken verzekeringsplichtig zouden zijn geweest. Feitelijk is het gevolg van die regeling, dat bij het in werking treden van de wet recht op rente zullen hebben alle werklieden van 70 jaren of ouder, die in de laatste 10 jaren, voorafgaande aan de invoering van de verzekering of aan het bereiken van den 70-jarigen leeftijd, de helft van den tijd aan den arbeid zijn geweest — afgezien dan nog van het tweede lid van artikel 357, dat in het algemeen ook weken van ziekte tot de weken brengt, gedurende welke arbeid werd verricht. Ook zij, die „geen geregelden arbeid hebben kunnen machtig worden”, zullen dus goeddeels mede van het bepaalde in de artikelen 357/8 kunnen profiteren. Alleen lieden, die feitelijk slechts bij uitzondering loonarbeid verrichten, niet. Maar dit is een direct gevolg van den opzet van het ontwerp, dat juist loonarbeiders, en alleen loonarbeiders, onder de verplichte verzekering brengt.

Ten slotte behelst de Nota een uiteenzetting van hetgeen naar het oordeel van hare onderteekenaars op het punt van ouderdoms- en invaliditeitsvoorziening dan wél heeft te geschieden. Ook zij zijn van oordeel, dat de wetgever zich van bemoeiing niet geheel kan onthouden. De hulpbehoevenden mogen, in het maatschappelijk belang, door het publiek gezag worden gesteund, moreel en financieel, maar dan op kosten van de bevolking in haar geheel, niet op kosten van willekeurig gekozen groepen, waaronder dan de werkgevers worden verstaan. Het komt den ondergeteekenden voor, dat het na het bovenstaande niet meer noodig is, op deze stellingen uitvoerig in te gaan. Het zal toch zonder meer duidelijk zijn, dat zij niet kunnen worden aanvaard door hen die, als ondergeteekenden, in de verplichte verzekering een bepaalde regeling op het punt van de arbeidsvoorwaarden zien. Voor hen strekt

de verzekering zich uit haren aard niet buiten den kring der arbeiders uit en voor hen zijn juist de arbeiders en hunne werkgevers, in stede van „willekeurig gekozen groepen”, de eenige groepen, die essentieel bij de verzekering betrokken zijn. Bij die opvatting, welke aan het geheele wetsontwerp ten grondslag ligt, zal het den ondergeteekenden tot hun leedwezen niet mogelijk zijn, met name met den tweeden onderteekenaar der Nota tot overeenstemming te komen en zullen zij in zijne afkeuring van een zoodanige „klassenwetgeving” moeten berusten. Anderzijds behoeven zij, van hunne zijde, niet in te gaan op het stelsel van verplichte verzekering, door den heer VAN DSINGA aangeprezen. Het zal duidelijk zijn, dat de grondslag van dat stelsel geheel met den opzet van het wetsontwerp in strijd is en door hen niet zou kunnen worden aanvaard.

De eerste onderteekenaar van de Nota gaat intusschen een anderen weg. Begrijpen de ondergeteekenden zijn standpunt wél, dan zou een stelsel van Staatspensionneering met zijn uitgangspunt niet in strijd zijn, schoon het op andere gronden door hem wordt afgekeurd, maar wordt door den heer LOHMAN ten slotte bepleit het geven van moreelen en financieelen steun aan instellingen, die zich de vrijwillige verzekering van minvermogensden ten doel stellen. De ondergeteekenden vertrouwen, te dezer plaatse te kunnen volstaan met de verklaring, dat naar hunne meening, ook blijkens de buitenlandsche ervaring, langs dezen weg het doel niet kan worden bereikt. Bij de verdere behandeling van het ontwerp zal nadere uiteenzetting van de gronden voor deze meening niet kunnen achterwege blijven. Ter voorkoming van herhaling meenen zij in dit verband deze uiteenzetting achterwege te mogen laten.

De ondergeteekenden meenen dus te kunnen volstaan met reeds hier te verklaren, dat — hoezeer vrijwillige verzekering in bepaalde opzichten aantrekkelijk is — naar hun oordeel alleen langs den weg van gedwongen verzekering het doel kan worden bereikt, dat de arbeidersstand bij invaliditeit en ouderdom het noodige levensonderhoud zal vinden, zonder dat als gunst aan anderen te moeten vragen.

De ondergeteekenden kunnen het niet dan waardeeren, dat Kamerleden, die met het wetsvoorstel niet kunnen medegaan, hunne afwijkende opvatting zoo in den breede hebben uiteengezet. Die uiteenzetting heeft hen niet kunnen overtuigen, dat het door hen ingenomen standpunt onjuist is. Hoezeer het hun leed doet, bij dit gewichtige wetsontwerp niet op den steun van de onderteekenaars der Nota te kunnen rekenen, zij zijn derhalve verplicht, dat wetsvoorstel in het wezen onveranderd te handhaven. Zij zijn overtuigd, dat door invoering van de verplichte verzekering een krachtige hulp zal worden geboden aan de verheffing van den arbeider — een verheffing (het blijkt uit de Nota) die ook door de heeren LOHMAN en VAN DSINGA, zij het met andere middelen, wordt gewenscht.

*De Minister van Landbouw,
Nijverheid en Handel,*

A. S. TALMA.

De Minister van Justitie,

E. R. H. REGOUT.

De Minister van Financiën,

KOLKMAN.

